

Arbeidsmarkt en sociale zekerheid

RIJK IN UITVOERING • IN 18 FACTSHEETS

Waar gaat het over?

Het bevorderen van het functioneren van de arbeidsmarkt is een belangrijke taak van de overheid. Het kabinet heeft, na goedkeuring van het parlement in 2015 de Wet werk en zekerheid ingevoerd. Deze wet regelt de stroomlijning van de regels voor ontslag, de verbetering van de rechtspositie van flexwerkers en de aanpassing van de werkloosheidsregelingen. Gemeenten kregen met de invoering van de Participatiewet op 1 januari 2015 een grotere rol bij de begeleiding van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Met de Wet Banenafpraak en quotum arbeidsbeperkten beoogt het kabinet werkgevers te stimuleren meer mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen.

Wie is verantwoordelijk?

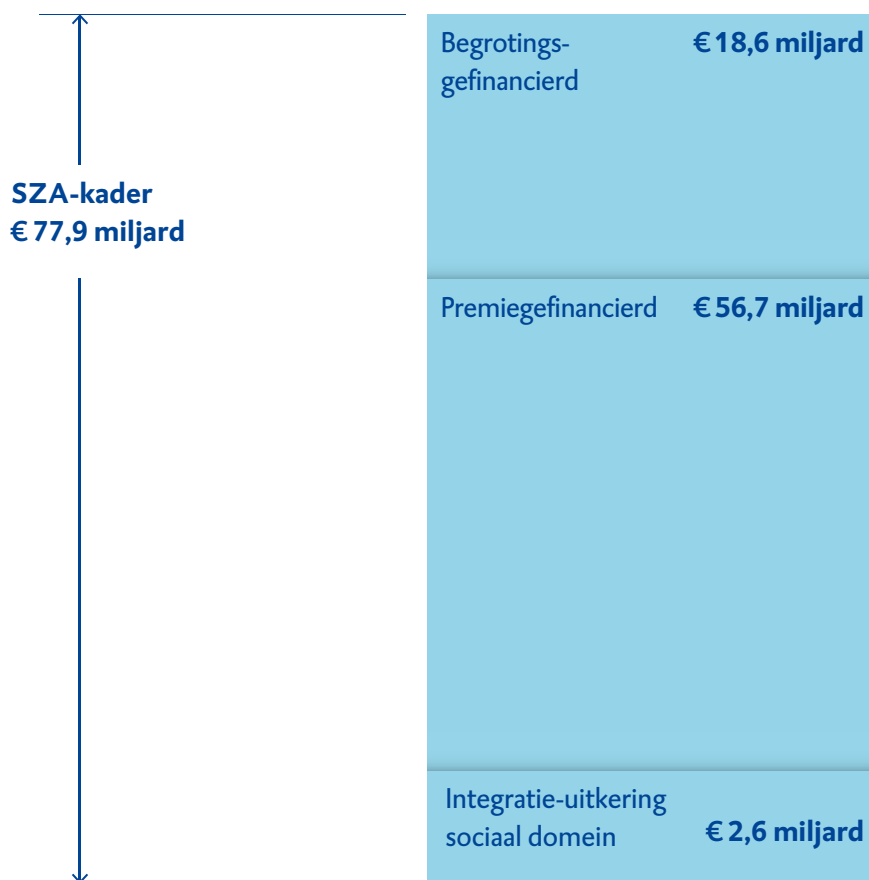
De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is samen met de staatssecretaris verantwoordelijk voor het arbeidsmarktbeleid en de werking van het stelsel van sociale zekerheid. Voor een goede uitvoering is de minister mede afhankelijk van sociale partners, het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en gemeenten.

Om hoeveel geld gaat het?

De uitgaven voor arbeidsmarktbeleid en sociale zekerheid bestaan uit begrotingsuitgaven (voor 2017: € 33,6 miljard) en premie-uitgaven (2017: € 57 miljard). De premie-uitgaven en een deel van de begrotingsuitgaven vallen onder een speciaal uitgavenkader: het kader voor Sociale Zaken en Arbeidsmarktbeleid (SZA-kader; 2017: € 78,2 miljard). De Tweede Kamer heeft bij de premiegelden geen formeel budgetrecht. Om zich aan het parlement te kunnen verantwoorden over zijn beleid inzake arbeidsmarkt en de sociale zekerheid, moet de minister informatie verzamelen over de prestaties van de sociale partners, de medeoverheden en de uitvoeringsorganisaties (die allen ook een eigen verantwoordelijkheid hebben) die taken uitvoeren op deze terreinen.

Het kader Sociale Zaken en Arbeidsmarkt bestaat grotendeels uit premiegeld

Figuur1 Samenstelling SZA-kader 2017

Bron: Begroting 2017 Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Hoe staat het ervoor en wat zijn de risico's?

In haar onderzoeken heeft de Algemene Rekenkamer aandacht besteed aan verschillende instrumenten die het functioneren van de arbeidsmarkt dienen te verbeteren, bijvoorbeeld ten behoeve van de re-integratie van oudere werklozen. Het feit dat de effectiviteit van de instrumenten die wij hebben onderzocht niet kon worden vastgesteld, komt onder meer doordat niet bekend is wie van de instrumenten gebruik maakt.

Wij vinden dat kerngegevens over het gebruik van de instrumenten, waar mogelijk, beschikbaar moeten komen in de vorm van open data. 'Open spending' is een moderne vorm van publieke verantwoording.

Sectorplannen

De minister van SZW heeft in 2013 – samen met sociale partners – sectorplannen als instrument geïntroduceerd om de arbeidsmarktpositie van werknemers in bepaalde sectoren te verbeteren. In de periode 2014-2015 blijkt voor het sectorplan Bouw en Infra € 56 miljoen van de beschikbare € 178 miljoen niet te zijn gebruikt, zo meldden wij in

het verantwoordingsonderzoek over 2014. Het geld was bestemd voor verschillende maatregelen, zoals loonkostensubsidies, extra leerwerkplekken voor jongeren en het behoud van werkplekken van leermeesters, en gezondheidsbevordering. Het is belangrijk inzicht te krijgen in de oorzaken van het ongebruikt laten van deze fondsen. Ook inzicht verkrijgen in de resultaten van de sectorplannen is noodzakelijk. In het laatste verantwoordingsonderzoek signaleerde de Algemene Rekenkamer vooruitgang in de uitvoering van de sectorplannen, maar ook onderrealisatie door achterstanden. De minister voert in 2018 een evaluatie uit naar het gebruik van de sectorplannen gezamenlijk. Hij ziet geen toegevoegde waarde in het uitvoeren van afzonderlijke evaluaties per sectorplan.

Arbeidsbemiddeling door UWV

Het UWV is onder meer belast met arbeidsbemiddeling. De Algemene Rekenkamer publiceerde in januari 2017 een onderzoek naar het functioneren van deze instelling. Hierin werd vastgesteld dat vanaf 2012 is bezuinigd op het beschikbare budget voor het uitvoeren van deze taak. Dit heeft ertoe geleid dat UWV aanvankelijk alleen digitale dienstverlening aanbood aan mensen met een WW-uitkering. Vanaf 2013 werd weer budget toegekend voor vormen van face-to-face dienstverlening aan specifieke doelgroepen. Vanaf 2016 is de nadruk gelegd op maatwerk op basis van bewezen effectiviteit van verschillende vormen van dienstverlening. De wisselende politieke ambities rond de arbeidsbemiddeling, met grote budgettaire gevolgen voor UWV, hebben een bestendige uitvoering van deze taak gehinderd.

Een belangrijke pijler van de arbeidsbemiddeling is de samenwerking tussen UWV, gemeenten, werkgevers- en werknemersorganisaties en uitzendbureaus in de arbeidsmarktregio's. De evaluatie van de Wet Suwi uit 2015 laat zien dat de bezuinigingen die in 2012 zijn doorgevoerd een negatieve impact hebben gehad op de regionale samenwerking. De Inspectie SZW concludeerde in oktober 2016 dat de samenwerking met werkgevers en tussen UWV en gemeenten momenteel op uitvoerend niveau nog onvoldoende vorm krijgt (Inspectie SZW, 2016).

Onderzoek van de Algemene Rekenkamer

- Verantwoordingsonderzoek 2015 (2016), Kamerstukken 34475 nr. 2 en 34475 XV, nr 2
- Re-integratie van oudere werklozen (2016), Kamerstuk 34475 XV, nr 2
- Aanpak problematische schulden (2016), Kamerstuk 24515, nr 358
- Brief aandachtspunten bij de ontwerpbegroting van het Ministerie van SZW 2017 (2016), Kamerstuk 34550 XV, nr 6
- UWV, balanceren tussen ambities en middelen (2017), Kamerstuk 26448, nr 586